

Oponentský posudok

na dizertačnú prácu

Mgr.Klára Strohsovej : Česko-bulharská manželství v etnologické perspektivě

Posudzovaná dizertačná práca *Česko-bulharská manželství v etnologické perspektivě* sa zameriava na popis a interpretácie sociálnej organizácie česko-bulharských manželstiev a ich subjektívneho významovania. Jedná sa o detailnú socio-historickú sondy do česko-bulharských manželstiev, ktoré boli uzatvorené od konca 40. do konca 80.rokov 20.storočia. Ako sama autorka píše: „*V textu je dále reflektováno, v kterých konkrétních aspektech či fenoménech partneři vnímají jistou hodnotovou či sociální rozdílnost a jaký vliv v porozumění v partnerském konsenzu hrají osobní charakteristiky, sociokulturní rozdíly nebo rozdíly genderové.*“ (str.2-4).

Teoretická část práce

V teoretickej časti práce autorka ukazuje svoju silnejšiu stránku najmä v práci so sekundárnymi prameňmi. Veľmi pekne analyzuje (z historickej perspektívy) migráciu Bulharov na územie súčasnej Českej republiky koncom 19 .storočia a začiatkom 20.storočia, ako i pre kontext práce najviac relevanté obdobie socializmu (studentských, plážových a pracovných manželstiev). Zároveň sa snaží postihnúť i obdobie transformácie a stručne sa venuje uzatváraniu česko-bulharských manželstiev po roku 1989. Na pomerne malom priestore približuje relevantné a aktuálne antropologické diskurzy o inštitúte manželstva so špeciálnym ohľadom na zmiešané manželstvá.

Osobne ma veľmi sklamal, že v prípade etnologického výskumu manželstva a partnerských vzťahov autorka úplne ignorovala genderové teórie a gendrovým vzťahom venovala len 6!!!!strán, pričom ani

pri samotnej interpretácii dát nepoužíva relevantný odborný slovník (genderová identita, hierarchie, moc.atd.)

Metodológia výskumu:

-Autorka necharakterizovala výskumnú vzorku, len techniku jej vzniku (tzv. snow ball). Podľa uvedeného popisu sa jedná pravdepodobne o účelovú vzorku (tzv. purposive sample).

-Pri naratívnom rozhovore nepoužívame pojem respondent, to je pojem kvantitatívneho výskumného designu (z angl.o respond-odpovedať na otázku, výskumník /čka zhromažďuje dáta) namiesto vhodnejšieho pojmu narátor/narátorka, vypravěč/ vypravěčka, participant/ka výskumu, informátor/ informátorka (keďže v kvalitatívnom výskume dáta prijímame).

-Autorka si vybrala pre techniku zberu dát naratívne rozhovory. Čo tým ale konkrétne myslí? V úvodnej metodologickej časti naratívny rozhovor zbežne charakterizuje, ale nakoniec dáta len tematicky dekoduje (nekategorizuje, nevytvára naratívne modely atd.). Jednalo sa teda o epizodické biografie či semi-štrukturované rozhovory? Nerozumiem preto, čo pre autorku práce konkrétne znamená „*realistický přístup a tematická analýza*“ (str.18) a ako ho konkrétne aplikovala na naratívne interview a jej terénny materiál?

- Z textu posudzovanej práce sa nedozvieme, akým spôsobom (spôsoby a typy kladenia otázok, použitie techniky aktívneho naslúchania atď.) autorka viedla rozhovory, pretože ako vedíme naratívny rozhovor, také dáta prijímame.

- Autorka práce nejasne popisuje redukciu a organizáciu dát prijatých v priebehu rozhovorov - teda proces dekodovania rozhovorov (v podstate vieme len výsledok kódovania).

Etika a interakcia s participantami / kami výskumu:

Z prijatého materiálu je zrejmé, že autorka práce viedla rozhovory citlivo a empaticky, participantky výskumu k nej mali dôveru a otvorene sa s ňou podelili o osobné a často intímne skúsenosti. Autorka sa snažila popísať dynamiku a vývoj interakcie s participantami / kami výskumu, ale vyhla sa popisu krokov, ktoré (ne) uskutočnila v súlade so základnými etickými pravidlami našej disciplíny, ako i platnej legislatívy na území Českej republiky (informovaný súhlas, ochrana osobných dát, archivácia atd.).

Interpretácia dát

V rámci analýzy rozhovorov rozhodne neskúmame skutočné sociálne chovanie (aké sociálne praktiky uplatňujú skúmané rodiny), ale len to, akým spôsobom rodiny z významujú a naratívne reflektujú svoje chovanie. A to by sa malo prejavovať i v jazykovom štýle použitom pri vlastnej interpretácii dát. Autorka sa (legitímne) rozhodla dať veľký priestor (tzv. giving voice strategy) výpovediam participantiek a participantov výskumu, ktoré ale často neinterpretuje a naratívne výpovede tak len dopĺňajú autorkyno predchádzajúce tvrdenie. Majú tak legitimizačnú funkciu a pôsobia preto nadbytočne. Príkladom môže byť interpretácia: „Od novomanželů byly vyžadovány nejrůznější dokumenty, ať už zdravotní prohlídky, potvrzení o způsobilosti uzavřít sňatek nebo potvrzení, že občan nemá vůči státu žádný závazky: „ *Ne, chtěli, abych předložil křestní list , které jsem musel nechat předložit a ověřit, a chtěli také výsledky krve....“*“(str. 90). Práca tak pôsobí zbytočne deskriptívne a popisne, očakávala by som väčšiu mieru originálnej analytickej práce.

Použitý etnografický žáner

Autorka píše sviežim štýlom, práca je prehľadná a prístupná čitateľovi/ke. Domnievam sa, že autorka má vysoký potenciál experimentovať i s vlastným žánrom entnografie a posunúť sa od deskriptívneho opisu k reflexívnej analýze.

Univerzita Karlova v Praze | Charles University in Prague
Fakulta humanitních studií | School of Humanities

Katedra obecné antropologie | Department of General
Anthropology

Na záver oponentského posudku si dovoľím pripomenúť , že súčasná sociálna a kultúrna antropológia (a pravdepodobne i etnológia) si kladie za cieľ:

a.) empatické porozumenie a interpretáciu života iných,

b.) jeho objektívnu reprezentáciu.

Táto dualita jej umožňuje seba-reflexívne uvažovať o svojich metodologických možnostiach (etnografia ako metóda) a zároveň o rozpracovaní rôznych vlastností textu našich výstupov (etnografia ako žáner). –vid'. Hammersley 2001, Maanen, J. Van. 1988, Wardle, H. a P. Gay y Blasco 2006, Sluka (eds.) 2007 atď.

Napriek uvedeným výhradám posudzovanú prácu navrhujem ako základ pre udelenie vedecko-akademickej hodnosti „philosophiae doctor“ (PhD.) v študijnom odbore *etnologie*.

V Prahe 29.11.2013

Petra Ezzeddine PhD.